

Je mogoče?

Minilo je le nekaj mesecev, odkar je ustavno sodišče izreklo svoje mnenje o vlo-
gi, ki jo igra v današnji družbi sindikalno
gibanje. Po tridesetih letih je prišlo prvič
do takega priznanja, ki overovlja dolgolet-
no sindikalno delovanje na področjih, ki
niso izključno meznega značaja, ampak
zajemajo širšo tematiko, kot so npr. social-
ne reforme, katerih uresničitev bi bila po
mnenju sindikalnih organizacij odskočna
deska novega razvojnega modela italijan-
ske družbe.

Prav zaradi te nove vloge, ki so si jo
izvojevale od leta 1969 CGIL - CISL - UIL,
moramo mi kot Slovenci začeti postavljati
nove odnose tudi do teh treh sindikalnih
organizacij, ki zavzemajo čedalje večji pro-
stor v italijanski družbi. Ne moremo pa
si načrtovati gradnje novih razmerij s tre-
mi krajevnimi sindikalnimi organizacijami,
če prej točno ne analiziramo socialne in
nacionalne razporeditve oziroma sestave ta-
koimenovane »delavske baze«, vključene v
CGIL, CISL in UIL, hierarhične ureditve
sindikalnih organizacij in njegove bolj ali
manj odkrite povezave z matičnimi stran-
ami.

Trst je veljal že izpod stare Avstrije za
zelo razvito trgovsko in industrijsko mesto
z močno sindikalno-politično organiziranim
delavskim svetom. Delavci, ki so prihajali
v veliki večini iz tržaškega zaledja, so bili
slovenski kmetje, ki so doživljali prvo kru-
to fazo svetovnega industrijskega razmaha.
Kovinarji, kamnarji, zidarji, pristaniščniki
so bili v večini Slovenci. Izvrstni, požrtvo-
valni, pošten, borbeni delavci, aktivno
vključeni v sindikalni in politični dejav-
nosti, so venomer masovno nastopali na de-
lavskih manifestacijah in stavkah. Kljub
tej pomembni prisotnosti in aktivnem sode-
lovanju slovenskih delavcev pa niso Slo-
venci nikoli v celoti izkoristili svojega na-
cionalnega in človeškega potenciala. Slo-
venski delavci so žal raje delegirali drugim
vodstvo sindikalnega gibanja in tako ne-
premišljeno prezrli pomembnost kadrovske-
ga ustvarjanja. To je bila napaka, ki jo je
potem slovensko delavsko gibanje hudo pla-
čalo.

Po razpadu Avstro-Ogrske ostane trža-
ški delavski potencial nedotaknjen, a itali-
janska stvarnost je povsem drugačna. So-
cialni spori in trenja so na višku. V državi
vlada anarhija in liberalni sistem ni zmo-
žen nikakega politično - ekonomskega po-
sega, da bi državo speljal iz krize. Fašisti
izkoristijo politično zmedo, v kateri se na-
haja država, in se nasilno polastijo oblasti.
Fašizem ukine vse politične stranke in se-
veda tudi takratno edino sindikalno orga-
nizacijo CGL. Fašistični režim pa hoče po-
polno oblast nad delavskim svetom in u-
stvari svoje fašistične korporacije, ki so
imele v rokah tudi urad za zaposlovanje.

Nastop svetovalca Slovenske skupnosti v deželni svet

Deželni svet razpravlja letos o deželni
obračunu za leto 1973 ter proračunu za le-
to 1975 z dokajšnjo zamudo, katero je pri-
pisati politični krizi, ki je jeseni lani zaje-
la večinske stranke, ki sestavljajo deželni
odbor. Tako je prvič po desetih letih, odkar
deluje deželni svet, prišla debata o prora-
čunih v zbornico šele februarja meseca na-
mesto novembra, oziroma decembra. Za le-
tošnji obračun in proračun vlada precejš-
nje politično zanimanje, saj poteka razpra-
va o dokaj kritičnem gospodarskem in so-
cialnem trenutku. Ekonomska kriza je nam-
reč zajela v precejšnji meri tudi deželo Fur-
lanijsko - Julijsko krajino, saj prisostvujemo
mnogim zaprtjem tovarn in postavitvam de-
lavcev v dopolnilno blagajno.

O teh težkih gospodarskih vprašanjih je
v deželni svet govoril tudi deželni sve-
tovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Što-
ka, ki je očital deželni odboru, da se ne
zna spoprijeti dovolj učinkovito z gospo-
darsko deželno krizo. Prav na dan razprave
v deželni svet so namreč delavci iz šti-
vanske papirnice, Vetrobela itd. prišli pred
poslopje deželne sveta in množično zaht-
evali pravico do dela in kruha.

V nadaljevanju svojega govora se je dr.
Štoka dotaknil mnogih aktualnih vprašanj,
posebno tistih, ki pobliže zadevajo sloven-
sko narodno skupnost. Med temi je ome-
niti predvsem vprašanje razlaščenja v trža-
ški in goriški pokrajini, ki ga je slovenski
svetovalec ponovno obsodil.

PROTI RAZLAŠČANJU

Zemlja je eden izmed odločujočih gospo-
darskih dejavnikov, ki so v rokah vsakega
naroda, oziroma narodne skupnosti. Zemlja
pa nima samo gospodarske vloge, ampak
tudi narodnostno in socialno ohranjanje
pri življenju nekega ljudstva. Pri nas, pose-
bej v tržaški pokrajini in v goriški občini
(Štandrež), pa nam pristojne oblasti brez
vsake potrebe jemljejo na tisoče in tisoče
kvadratnih metrov zemlje za razne infra-

strukture, ki jih bi lahko z mnogo manj
škoda napravili drugje ali v manjšem ob-
segu. Štoka je dejal, da je tak grob primer
oškodovanja slovenske narodne skupnosti
prav gradnja avtoporta pri Fernetičih. To
ni več avtoport, ampak že pravo letališče.
Dvomim, je dejal slovenski svetovalec, da
bo kdaj trgovinski promet med Italijo in
Jugoslavijo zavzel take dimenzije, da bi
prevozna sredstva lahko napolnila tisto o-
gromno ploščad na Fernetičih. Zato je gra-
dnja avtoporta v taki razsežnosti zares od-
večna in škodljiva za slovensko narodno
skupnost. Isto velja za načrtana javna dela
v Štandrežu, ki bodo pogrnala na cesto, če
jih bodo oblasti izvedle, veliko štandreških
družin, ki bodo ostale brez zemlje in dela
v tovarni.

KRAŠKI REZERVATI

Obsirno je svetovalec Štoka spregovoril
v deželni zbornici tudi o najnovejšem za-
konskem predlogu deželne odbora, ki u-
reja kraške rezervate v smislu tako imeno-
vanega Belcijevega zakona. Zelo odločno in
ostro je slovenski svetovalec nastopil proti
takšnemu pojmovanju zaščite tržaškega in
goriškega Krasa, ki bi dejansko oropal sko-
ro milijon kvadratnih metrov zemlje, ki bi
spadala po sedanjem zakonskem predlogu
v katerega ne bi smeli stopiti niti lastniki.
Nikjer na svetu ne načrtujejo takih zaščit
naravnega okolja, ki bi v taki meri šle pro-
ti koristim prizadetega prebivalstva. Slo-
venska skupnost, je dejal Štoka, bo v naj-
krajšem času izdelala svoje pripombe v zve-
zi s tem zakonskim predlogom in zavzela
svoje dokončno stališče, vendar smem že
sedaj reči, da je ta zakonski predlog proti
kraškemu prebivalstvu in proti interesom
samega Krasa, ker ne upošteva njegovih
realnih pravic in koristi.

ZADRUŽNA KRAŠKA MLEKARNA- DEŽELNI PRISPEVKI

Med raznimi konkretnimi problemi se je
slovenski svetovalec odločno zavzel za ta-
košnjo gradnjo kraške mlekarne v repen-
tarski občini in zahteval, naj deželni od-
bor priskoči zadrugi na pomoč z zadostni-
mi finančnimi prispevki. Isto je slovenski
svetovalec zahteval za vsa slovenska kul-
turna in športna društva, ki morajo biti u-
deležena učinkovitih deželnih propevkov.

SLOVENSKO ŠOLSKO OKROŽJE — PRA- VICA DO UPORABE SLOVENSKEGA JEZIKA

V svojem govoru je Štoka zahteval usta-
novitev enotnega slovenskega šolskega o-
krožja, v okviru katerega bi slovenske šole

Kljub temu pa je bil fašistični sindikat edi-
na združevalna masovna organizacija, ki je
omogočala nekak odprt dialog. V taki sin-
dikalni organizaciji pa slovenska beseda ni
imela vstopa.

Danes, trideset let po osvoboditvi, žal
konstatiramo, da slovenska beseda, čeprav
si je priborila pravico do enakopravnosti,
v vsakdanjem sindikalnem življenju ne pri-
de sploh do izraza, niti ne na tistih delav-
skih mestih, kjer so v večini delavci in u-
radniki slovenske narodnosti. Slovenski de-

Boris Gombač

(Dalje na 7. strani)

(Dalje na 8. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 16. februarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Glasba W.A. Mozarta. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder »Skriti zaklad«. Napisala Renata Paccarie, dramaturgiral Mara Kalan. Drugi del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Sestanek ob izhodu«. Radijska drama. Napisal Vladimiro Cajoli, prevedla Marija Raunik RO. Režija: Stana Kopitar. 18.00 Operetna fantazija. 19.00 Ljudska glasba iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 20.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.30 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 17. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Mladi in lahka glasba«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 J.S. Bach: Brandenburgski koncert. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Ljubljanski pihalni trio: fagotist Vlado Černe, flautist Fedja Rupel, klarinetist Igor Karlin. Slavko Osterc: Trio. Primož Ramovš: Prolog - Dialog - Epilog - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 18. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Kvaritet Borodin. 18.50 Ansambel »Perigeo«. 19.10 Ustvarjalec pred mikrofonom: Stane Malič. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 G. Rossini: Čuden nesporazum. 22.25 Nežno in tiho.

:: SREDA, 19. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 19.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sopranistka Ada Merni-Morico in pianist Livio Picotti izvajata samospeve Henrija Duparca in Mauricea Ravela. 19.10 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh). 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Mario Rossi. 21.15 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 20. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelji iz njihove korespondence. 19.10 Zgodovina verskih gibanj v Italiji. 19.20 Pisani balončki. 20.00 Šport. 20.35 »Tožbe in jeza zaradi mačk«. Radijska drama. Napisal Carlo Castelli, prev. Jadviga Komac. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.25 Skladbe davnih dob. 21.40 Relax ob glasbi.

:: PETEK, 21. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Po naši deželi: od Miramara do Sesslana«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Goffredo Petrassi: Koncert št. 1 za orkester. 19.15 Tito Maniaco: »Slavček v noči«. 19.25 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.45 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 22. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinistka Renata Senia, pianist Enrico de Angelis Valentini. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.10 liki iz naše preteklosti: »Sebastian Krelj« (Martin Jevnikar). 19.20 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »V Sibilinem vetru«. Roman, napisal Alojz Rebula, dramaturgiral Zora Tavčar. Prvi del. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 15 minut s Paulom Mauriatom.

Zastopstvo koroških Slovencev pri Bijediču

Zastopstvo obeh krovnih organizacij koroških Slovencev, Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev, so bili 11. t.m. sprejeti pri predsedniku zvezne vlade Džemalu Bijediču v Beogradu, nato pa še pri zunanjem ministru Milošu Miniču. Oba so seznanili z razmerami na Koroškem in seveda želeli podporo jugoslovanske vlade. Ta jim je bila obljubljena. Minič je opozoril, da je jugoslovanska vlada poslala že dve noti avstrijski vladi,

zaradi neizpolnjevanja državne pogodbe in drugih mednarodnih obveznosti do manjšin, in sicer 29. oktobra in 27. decembra lani. Dosledno in popolno izvajanje mednarodnih obveznosti, ki jih ima Avstrija do slovenske in hrvaške manjšine, je pot za nadaljnji razvoj dobrih sosedskih odnosov med obema državama, je rekel Minič. V zastopstvu sta bila tudi dr. Fr. Zwitter in dr. Tišler.

—o—

Temelji Morove vlade se močno majejo. Mož se je izkazal za zelo negotovega in neodločnega. Njegova vlada ima samo sejo za sejo in nič drugega, pišejo nekateri listi, ki niso glasila opozicije.

V nedeljo so bile po vsej Italiji volitve v šolske svete staršev na osnovnih šolah. Volilo je okrog 70 odst. staršev, kar se smatra za lep uspeh te šolske reforme.

ZDRUŽITEV DOHODKOV

Ustavno sodišče je zavrnilo ugovor, po katerem bi bil protustaven finančni zakon, ki določa, da je treba dohodke obeh zakonov združiti v prijavi za davčne namene.

Tako bo moral družinski poglavar dalje prijavljati tudi dohodke žene in drugih oseb, s katerimi prosto razpolaga. Združitev seveda pomeni povečanje alikvota in s tem davkov.

Mihec in Jakec se menita, de ta lepše, kar jemamo od življenja, so glih neumnosti



— Si vidu, Jakec, kašen fajn pust so nardili na Opčinah?

— Sm vidu, ja. Prou ganljivo je blo videt, kaku so vse va si tekmovali, katera se bo bol skazala. Jn kaku lepu so bli vozobi zrihtani! Prou per fektni so bli. Neč ni blo narjeno po domače, samo da je. Se vide, de so delali z veliko lebezniyo jn de so dali prou vse od sebe.

— Si misleš, kolko je blo tle dela? Kolko žaganja, limanja, šivanja, farbanja, zabivanja je blo treba.

Verjem, verjem. Jn si mislem, kaku be blo lepu, če bi tolko vneme jn fadige jn dnarja vložili tudi ba kašno pametno stvar...

— Jakec, ne stoj spet začent sez tvojo filozofijo! Ti be tou, da be se ledje zmiram samo pametno držali. Ma ni res. Je treba tudi nekej veselja.

— Ja, ja, za neumnosti so ledje zmiram prprauleni jn se jem neč ne zdi škoda dnarja.

— Jakec, nimaš prou. Tudi naumnosti morejo bet. Kašno be blo žiulenje, če ne be blo naumnosti? Sej ta lepše, kar jemamo od žiulenja, so glih neumnosti. Jn kej ni lušten človek, ke je nomalo udarjen? Al pej, ke se ga je nalezu na kašni osmici? Kej ti rajše poslušaj predavanja od kašnega profesorja od, denmo deč, socialne ureditve brvincou? Dej, dej, Jakec, ne stoj bet tašen hinavc jn lepu priznaj, de tudi ti rad spiješ kašen glaž dobrega domačega vina, kašno zapoješ al pej govoriš kašne oslarije.

— Ma ja, ja, sej ne rečem. Sej so se tu

di meni dopadli tisti vozovi. Se posebno zatu, ke so jemeli, koker se reče, idejno vsebino. Tisto, ke so kazali, kaku kraškega kmeta preganjajo z njegove zemlje, kaku uničujejo Trst jn pole tisto od mišinov, ke be teli uničēt slovenske bacile. Ne rečem, so se prou skazali jn povedali na špasen način marsikatero resnico.

— Ben videš. Jn pole so tudi pokazali, kaku znajo te reči fino zdelat. Kej ni bla lepa tista truga, ke je biu nutre Trst jn je še z nogami nomalo cebau? Al pej tista krava? Jn tisti polip, kej ni biu fino narjen? Ma vse, dej: tisti bacili, tisto zelje, tisti energetske viri jn taku naprej. Jn pole pej kral jn kralica!

— Ja, sta bla prou kraljevska. Jest, ti rečem, nisem več republikanc. Ke se mi zdi vselih lepu, jemet anga fajn kralja. Samo če se spounem na Franca Jožefa, me prou stisne pr srci. Jn ta naš pustni kral je biu forte častitliv. Taku, koker se šika za anga krala. Ne koker tisti trapoleri u Rimi, ke se jegrajo oblast jn ke ne zaslužejo nobenega rešpeta. Jn kar se mi je na njemi narbol dopadlo je, de je govoru samo po slovensko. Zatu ke lani, se mi zdi, se je nekam silu po dvojezično.

— Znaš, Jakec, ani pravejo, de mi čemo jemet dvojezičnost jn de zatu moremo pokazat dobro voljo.

— Ma Mihec, kej jemaš še kaj razsodnosti? Zastran dvojezičnosti bomo začeli u našeh društev govort po dvojezično? Bomo tudi časnike pisali po dvojezično, bomo govorili doma dvojezično zaradi doslednosti. Ma se zna, samo mi Slovenci bomo govorili po dvojezično. Tu je ana modrust, ke je res strašno blizi idiotizmu. Zatu pej rečem, de me je blo všeč, de letos nismo pr kronanji ponovili lanskijh oslarij.

— Ben videš, de napredujemo.

Globlji smisel šolskih volitev

Tudi na slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem in Goriškem so starši, učitelji in neučno osebje v nedeljo volili svoje predstavnike v medrazredne svete in v svete didaktičnih ravnateljstev. S tem so se dejansko pričeli izvajati pooblašeni odloki, katerih glavni namen je približati šolo družini in ustvariti pogoje za tesnejše sodelovanje med starši in šolniki, staršem pa zagotoviti širše pristojnosti pri vzgojnem in izobraževalnem delu na šoli. Vse to velja predvsem za osnovne in nižje srednje šole, kajti na višjih srednjih šolah prihaja v poštev še tretja komponenta, in sicer dijaki.

Starši in profesorji nižjih srednjih šol bodo imeli volitve v nedeljo, 16. t.m., na višjih srednjih šolah pa bodo volitve v nedeljo, 23. februarja.

Tu se ne spuščamo v podrobno razpravo, ali mehanizem, ki ga predvidevajo pooblašeni odloki, povsem ustreza duhu šolske reforme. Še manj pa bo tu govora, ali programirana reforma dejansko hodi vstrie časom. O teh vprašanjih smo pred kratkim objavili daljši prispevek univerzitetne študentke Alenke Rebula, kar pomeni, da se z njenimi izvajanja načelno strinjamo.

Kot časnikarji in spremljevalci javnega dogajanja smo bili v nedeljo, 9. t.m., silno radovedni, kolikšno bo zanimanje naših staršev za korenite spremembe, ki nastaja

jajo v šolskih strukturah. Priznati moramo, da smo bili prijetno presenečeni predvsem zaradi naravnost izredno visoke volilne udeležbe, saj je v skoraj vseh didaktičnih ravnateljstvih tako na Tržaškem kot na Goriškem volilo nad 90 odstotkov staršev. To je najbolj zgovoren dokaz, da je slovenska šola staršem zelo pri srcu in da hoče sodelovati in pomagati pri njeni nadaljnji rasti. Hkrati je to lep dokaz demokratične in politične zrelosti slovenske zamejske povojne generacije.

Prepričani smo, da bodo tudi starši, ki imajo svoje otroke na nižjih in višjih srednjih šolah, pokazali enako zavzetost na bližnjih šolskih volitvah.

Volitve so sicer zelo pomembno dejanje, a zavedati se moramo, da pomenijo le začetek, oziroma uvod v šolsko reformo. Starše, šolnike in dijake, ki so ali bodo izvoljeni v razne šolske organe, čaka veliko in odgovorno delo, saj bo tudi od njihove požrtvovalnosti in sposobnosti v precejšnji meri odvisna nadaljnja rast naše slovenske šole. Jasno je, da je vsak začetek težaven in da bo gotovo minilo nekaj časa, preden bodo posamezni šolski sveti ubrali najboljše pot in določili najprimernejšo obliko dela. Razredni, zavodski in ostali sveti bodo morali sami reševati nešteto majhnih in velikih problemov, za nekatera vprašanja pa bodo morali predlagati ustrezne rešitve.

Potruditi se bodo morali zlasti, da bodo imeli vedno pred očmi koristi celotne šolske skupnosti in da se ne bodo predali zapeljivi miselnosti, da so bili zato izvoljeni, da tega ali onega učenca in dijaka »rešujejo« pred nevarnostmi. Zavedati se namreč moramo, da je učenje delo, največkrat garaško delo, ki ga mora učenec in dijak redno opravljati, če hoče koristiti sebi in družbi. Ena izmed nalog novih šolskih organov je, da učencu in dijaku delo olajšajo, da ustvarijo pogoje, da bo svoje delo lahko najboljše izpolnjeval, kar pa nikakor še ne pomeni, da je učenec ali dijak rešen kakršnegakoli truda.

Prepričani pa smo, da se bodo predstavniki staršev, šolnikov in dijakov predvsem zavzeli, da bo našo slovensko šolo začel prevevati nov duh, da bodo učni programi posodobljeni, da bodo imele dostop v naše šole tudi družbene vede, skratka da se šole široko odpro dogajanju doma in v svetu. To je po našem tudi globlji smisel prvih volitev na naši slovenski šoli.

—o—

KROŽEK ZA DRUŽBENE IN POLITIČNE VEDE
»PINKO TOMAŽIČ« V TRSTU

prireja v sodelovanju
s SLOVENSKIM AMATERSKIM GLEDALIŠČEM
predstavo Brechtove igre za pouk-enodejanke
IZ J E M A I N P R A V I L O
z diskusijo o avtorju in njegovem delu.

Uvod v diskusijo bosta imela režiser Mario Uršič in režiser predstave Sergej Verč.

Večer bo v četrtek, 13. februarja ob 20. uri v dvorani p.d. IVAN CANKAR ul. Montecchi 6/IV. nad.

Vljudno vabimo k udeležbi.

Pismo Arnaldu Pittoniju

Spoštovani gospod predsednik!

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine je 21. maja 1974 razpravljal o spremembah notranjega pravilnika in odobril vrsto popravkov, ki so bili predlagani s strani pristojnega odbora. Na omenjeni seji bi moral deželni svet razpravljati tudi o popravkih k členoma 56 ter 103 pravilnika, ki sem ju predložil 20. maja 1974.

Kot Vam je gotovo znano, se moj spreminjevalni predlog k členu 56 pravilnika glasi takole:

»Na sejah sveta in stalnih komisij se lahko ustno in pismeno uporablja slovenski jezik, in sicer na osnovi člena 3 statuta.

Na predlog enega svetovalca mora biti napravljen prevod v jezik tistega, ki to zahteva.

Za uresničitev navedenega bo učinkovita prevajalska služba zagotovila medsebojno razumevanje v obeh jezikih.

Spreminjevalni predlog k členu 103 pa pravi: »Deželni zapisniki ustnih in pismenih intervencij slovenskih svetovalcev so pisani tudi v slovenskem jeziku.«

Predsednik deželnega sveta je na predlog predstavnikov večine moral razpravo o gornjih amandmajih odločiti na poznejši čas in se je v ta namen zadalil, da skliče odbor za notranji pravilnik, ki naj bi o imenovanjih dveh popravkih čimprej razpravljal.

Svoj spreminjevalni predlog k obstoječima členoma 56 ter 103 notranjega deželnega pravilnika sem utemeljeval ne samo s predpisom člena 3 deželnega statuta, ampak tudi s členi, ki zagotavljajo isto pravico v deželnih statutih nemški manjšini v deželi Tridentinsko - Gornje Poadižje ter francoski manjšini v deželi doline Aosta.

Skoro vse stranke, ki so zastopane v deželnem svetu, so se v eni ali drugi obliki izrekle za pravico slovenske narodne skupnosti do uporabe materinega jezika tudi v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine. Znano je namreč, da je ta pravica zajamčena slovenski narodni skupnosti tako po republiški ustavi kakor po statutu naše dežele.

Kljub temu, da je od zagotovila predsedstva deželnega sveta minilo že več kot osem mesecev, ni bil še sklican posebni odbor za notranji pravilnik, ki bi razpravljal in odločal o tem zelo važnem vprašanju za celotno prebivalstvo, za slovensko pa naravnost življenjskega pomena.

Dovoljujem si zato nasloviti na Vas to pismo, gospod predsednik, in Vas naprositi, da v svojstvu tako predsednika deželnega sveta kakor tudi predsednika odbora za pravilnik skličete čimprej odbor za notranji pravilnik, nato pa deželni svet, ki naj razpravlja in odloča o pravici uporabe slovenskega jezika v okviru deželnega sveta.

Slovenska narodna skupnost, o pravicah katere ste spregovorili tudi Vi v svojem govoru v deželnem svetu ob umestitvi za predsednika deželnega sveta, ima nedvomno pravico do uporabe svojega jezika tudi v okviru deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine.

V prepričanju, da boste v smislu člena 3 deželnega statuta napravili primerne korake za rešitev tega vprašanja, Vas prav lepo pozdravljam in Vam želim mnogo uspehov na Vašem odgovornem mestu.

Trst, 7.2.1975.

Dr. Drago Štoka
deželni svetovalec Slovenske skupnosti

Prejeli smo

KAJ JE »STARI BRAVEC« SPREGLEDAL

Spoštovano uredništvo,

naj mi bo dovoljeno, da še jaz nekaj pripomnim na dopis »starega bravca« v vaši predzadnji številki glede tistega pogovora med Mihcem in Jakcem o umetnem spočetju. Zdi se mi namreč, da je dopisnik prezrl nekaj bistvenega in obsodil manj bistveno. Čutil se je prizadetega od dozdevno nespodobnega govorenja Mihca in Jakca, spregledal pa je, da sta se norčevala — čeprav nekoliko »krepko« — iz pojva, ki bi ga morala verska in humanistična morala veliko ostreje obsoditi, namreč iz umetnega oplojevanja. Po cerkveni morali je tudi umetna oploditev nedovoljena, ker ni v skladu z zakonom med enim možem in eno ženo. Pri umetni oploditvi je otrok od drugega možkega, kar ne more biti vseeno. S humanističnega in tudi pravnega stališča to ustvarja hude moralne in pravne probleme, pa tudi s psihološkega stališča je stvar vse prej kot normalna, poleg tega da je neestetična in samoljubna, kajti en zakonec, žena, zahteva in tudi dobi nekaj, materinstvo, česar drugi zakonec pri najboljši volji ne more biti deležen, namreč pravega očetovstva, in to mora prej ali slej nujno povzročiti psihološki razkol med njima, tudi če ga skušata prikriti in hliniti sebi in drugim, da ga ni. Tako dejanje je torej izrazito egoistično s strani žene in zaradi tega se mi zdi pravna ločitev v primeru, da se žena ne more vdati v dejstvo, da z možem nima otrok, bolj pošteno, ker je bolj odkrita. Kolikor je znano, je stališče Cerkve do umetnega oplojevanja negativno. Zato se čudim, zakaj je »stari bravec« to sploh spregledal, zlasal pa Mihca in Jakca, ki sta si privoščila po svoje predvsem neestetsko in komično plat takega početja.

Drug bravec

Prešernova proslava v DSI

V prostorih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 je priredilo Društvo slovenskih izobražencev v ponedeljek zvečer lepo Prešernovo proslavo, združeno z razglasitvijo nagradencev drugega razpisa »Mladike« za nove novele. Prireditelj je pritegnila lepo število občinstva, med katerimi je bil tudi jugoslovanski generalni konzul.

PREŠERNOVA PROSLAVA V SKK

V soboto, 8. t.m., smo v prostorih Slovenskega kulturnega kluba imeli Prešernovo proslavo. Večer je pripravil literarni krožek, ki deluje v okviru kluba pod vodstvom prof. Zore Tavčar; potek proslave pa si je zamislila Barbara Lapornik. Proslava se je začela z Zdravljico, nakar je Majda Košuta brala svoje razmišljanje na temo »Prešeren in vera«. Povedala nam je, da se Prešeren odnos do vere čuti v mnogih njegovih poezijah in, da je bil takrat Prešeren nasprotno od ostalih klerikalcev svobodomislec in neke vrste panteist. Po kratkem glasbenem premoru je sledilo razmišljanje Lidje Rupel o Prešernovem odnosu do ženske v njegovih pesmih. Na kratko nam je povedala, kako dobro je Prešeren poznal žensko psihologijo in se nanjo nanaša vedno z nežnostjo. Spet je bil kratek glasbeni premor, nakar je Vesna Sosič prebrala svoj prispevek o Prešernu in narodnosti.

—o—

V nedeljo smo v klubu imeli tradicionalni pustni ples. Lepo okrašena dvorana, dobra jedaja in pijača ter lepe plošče so privabile mnogo mladine, da je bila mala dvorana natrpana.

V soboto 16. t.m. bomo v klubu imeli:

FILMSKI VEČER

Začetek ob 19. uri. Vabljeni vsi!

Uvodne besede je spregovoril prof. Jože Peterlin, ki je poudaril pomen Prešernovega praznika, nakar je imel daljše predavanje o Prešernu in njegovi izredni vlogi v tistem obdobju kulturne in politične zgodovine prof. Toussaint Hočevar iz Združenih držav. Izredno zanimiv je bil zlasti tisti del predavanja, kjer je dal novo tolmačenje »Krsta pri Savici«, kot sad Prešernovega spoznanja, da lahko samo odprtost splošni evropski kulturi reši slovenski narod pred pogubo. To je bilo pri plemenitem človeku, kot je bil Črtomir (Prešeren), važnejši od teženja po osebni sreči, ki v danih razmerah ni bila dosegljiva prav zaradi neskladja med osebno in narodno usodo. V drugem delu je skušal razložiti prof. Hočevar

razmere Prešernovega časa pri Slovencih, t.j. prodiranja Slovencev v mesta in zaje-zovanje ponemčevanja, s teorijo o komuni-ciranju med mestom in deželo, ki jo je ne-davno izdelal in objavil neki ameriški eko-nomist. Čeprav je bil tudi ta del predava-nja zanimiv, se je zdel nekako neorgansko prilepljen na prvi del, kajti težko je prilagoditi tako časovno in geografsko oddalje-no teorijo živi stvarnosti nekega narodne zgodovine z izrazitimi individualnimi po-sebnostmi, kakor je slovenska. Na koncu pa je predavatelj poudaril nujnost sloven-ske nacionalne suverenosti in neodvisnosti vseh, tudi političnih institucij, kar je pred-pogoj za napredek slovenskega naroda.

Sledila je razglasitev nagradencev raz-pisa za novele, proslavo pa je zaključil moški pevski zbor »Mirko Filej« iz Gorice z nekaj umetnimi in ljudskimi pesmimi.

Slovenska skupnost in gorske skupnosti

V petek 7.t.m. se je sestal razširjeni Iz-vršni odbor Slovenske skupnosti v sestavi Harej, Legiša, Lokar, Mljač, Tul, Terčon pod predsedstvom tajnika stranke Dolharja.

Na dnevnem redu je bilo več perečih vprašanj: urbanistični in lastniški proble-mi v zvezi z graditvijo avtoporta v repen-taborski občini ter širša politika stranke do takšnih in podobnih iniciativ javnega in gospodarskega značaja, kri paterih pa Slo-venci plačujemo najvišjo ceno, vprašanja v zvezi s sestavo novega občinskega odbora v tržaški občini, stališče, ki naj ga stranka zavzame do novega deželne proračuna ter nova porazdelitev pokrajinskega področ-ja v zvezi z bližajočimi se pokrajinskimi vo-litvami.

Odbor je tudi potrdil nekatera imenova-nja stranke v krajevne ustanove, razprav-ljal o najnovejšem političnem razvoju med goriškimi Slovenci ter z zadovoljstvom vzel na znanje, da se je delegacija stranke se-stala na vljudnostnem obisku z novim ju-

goslovanskim konzulom v Trstu, Ivanom Renkom, ki je sprejel vabilo, da v kratkem obišče strankine prostore.

V zvezi z ustanovitvijo gorskih skupno-sti je Izvršni odbor podal sledečo politično oceno: Nova kraška gorska skupnost se širi na enajst občin v naši deželi od Sovodenj pri Gorici pa do Doline ter se razteza pre-ko precejšnjega ozemlja, ki je v glavnem naseljeno s Slovenci. Ta ustanova ima veli-ka polnomočja v zvezi z upravljanjem jav-nih zadev, ki so posebne važnosti za tukaj živeči slovenski življ. Izvršni odbor Sloven-ske skupnosti s posebnim zadovoljstvom poudarja, da ima v novem telesu lokalne samouprave Slovenska skupnost 9 do 49 predstavnikov, Slovenci in iz različnih po-litičnih formacij pa absolutno večino, vsled česar z gotovostjo pričakujemo, da bo Kra-ško gorska skupnost sprejela vse tiste ukre-pe, ki so primarne važnosti za nadaljnji narodnostni obstoj ter gospodarski in druž-beni napredek Slovencev, predvsem kar se tiče dvojezičnosti na opisanem ozemlju.

V zvezi z volitvijo v šolske svete, Izvršni odbor Slovenske skupnosti poziva vse Slo-vence, da oddajo svoj preferenčni glas ose-bam, ki so vredne najširšega zaupanja in so svojo narodno zavednost izpričale tudi v praksi.

—o—

SLAVISTIČNO DRUŠTVO V TRSTU

Vabimo vas na redni občni zbor, ki bo v Gregorčičevi dvorani v ul. Geppa št. 9 v četret-ek, 13. februarja 1975, ob 20. uri.

Izvolili bomo nove odbornike in se pogovo-rili o nadaljnjem delu.

Pripravljalni odbor

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Luigi Squarzina

TRI ČETRTINE LUNE

Prvič v slovenščini

v soboto, 22. t.m. ob 20.30 - Abonma red B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 23. t.m. ob 16. uri - Abonma red C - nedeljski popoldanski

—o—

V ponedeljek zvečer bo v Društvu sloven-skih izobražencev v ulici Donizetti 3 predsta-vil svojo novo knjigo »Iz oči v oči« pesnik Stanko Janežič. Vljudno vabljeni.

Odgovornosti vrhov leve sredine

Tržaška občinska uprava je pred dnevi prebolela novo krizo. Vsi dosedanji občins-ki odborniki, razen neodvisneža, bivšega republikanca Gasperinija, so odstopili, občinski svet pa je prejšnji teden izvolil nove odbornike. V primeri s prejšnjo ustavo ima-jo demokristjani v odboru enega predstavi-nika manj, na novo pa je bil izvoljen repu-blikanec Gargano, poleg demokristjanov Bartolija in Savia ter socialnega demokra-ta Cesareja. Potrjen pa je bil odbornik Slo-venske skupnosti Dolhar, ki v odboru še dalje odgovarja za higieno in zdravstvo.

Občinski odbor je zašel v krizo zaradi sodne obravnave proti dvema bivšima ob-činskima upraviteljema, ki oba pripadata socialdemokratski stranki in ki ju je sodi-šče spoznalo za kriva denarnega izsiljeva-nja ter obsodilo. Med razpravo je kot priča nastopil tudi dosedanji socialdemokratski odbornik De Gioia, ki je govoril o nekate-rih čudnih denarnih poslih. Njegovo pričevanje je povzročilo pravi potres v stranki, tako da je njeno rimsko vodstvo razpustilo strankine vodilne organe v Trstu, imeno-

valo komisarja, ki je zahteval, naj Di Gioia izstopi iz občinskega odbora in sveta. Ker je v teku sodna preiskava tudi proti demo-kristjanskemu odborniku Verzi in socialde-mokratskemu pokrajinskemu odborniku Lo-veru, in sicer v zvezi z upravnimi prekrški, ki so se baje zgodili v Občinski konzumni ustanovi, sta Lovero in Verza odstopila, z njima pa so odstopili tudi vsi občinski od-borniki. Občinski svet je, kot smo že ome-nili, izvolil nove.

Kriza je sicer za sedaj formalno odprav-ljena, vendar je treba pri tem pripomniti, da imajo od takšnih manjših ali večjih škandalov največjo škodo prav demokratič-ne institucije, kar jasno pričata vik in krik, ki so ju zagnali fašisti. Vsekakor drži, da so odgovorni politični vrhovi leve sredine v Trstu predolgo molčali o kočljivih zadevah o katerih je vodilo in še vodi preiskavo so-dišče. V takih primerih je treba naglo po-litično ukrepati in doseči, da se iz pravne-ga življenja umaknejo vsi tisti, za katere obstaja le rahel sum, da so zagrešili kako kaznivo dejanje.

Iz Goriške

Števerjan

IZ NAŠEGA ŽIVLJENJA

Življenje v naši občini je bilo lansko leto prosvetno pa tudi demografsko zelo razgibano. Rodilo se je osem Števerjank in štirje Števerjanci. Umrlo pa je osem Števerjancev in pet Števerjank. Najmlajši je bil Pertout Marko z Bukovja, komaj 23 let. Najstarejša rajnka pa je Kranjšček Lidija, ki je umrla v 89. letu starosti.

V Merlebachu v Franciji je umrla Knez Jožefa.

Poročilo pa se je v Števerjanu deset parov. V drugih občinah (v Doberdolu in Zagraju) sta se poročila dva naša domačina.

V Jugoslaviji so se pa poročili v lanskem letu trije naši domačini.

Pa tudi števerjanska društva v zimi živahno delujejo. Športno društvo »Brda« je pripravilo za pustni torek prav veselo zabavo. Po briških klanecih so se maskirani fantje in dekleta vozili kot nekoč goriški meščani na pustnem korzu. Zvečer so pa imeli v Domu veselo pustno zabavo, kamor so bili povabljeni vsi vaščani.

V nedeljo, 16. februarja, pa vabi prosv. društvo »Sedej« mlade in stare smučarje na Nevejsko sedlo. Izlet bo vodil Marko Škorjanc.

NOVO POLITIČNO GIBANJE

Na Goriškem je že precej časa vladala med slovenskimi volilnimi upravičenci neka omrtvelost in brezbriznost za politično življenje in udejstvovanje.

Takšno stanje pa ni vseh zlasti mlajšim silam, ki že nastopajo v javnem življenju, še manj pa seveda starejšim, ki so se že pred pol stoletjem borili pod enotnim znakom lipove vejice za pravice slovenske narodnostne skupine v najtežjih časih škvadrističnega terorja.

Goriški slovenski volilci so se po drugi vojni zbirali v različnih političnih skupinah, v kolikor se niso pridružili raznim italijanskim strankam, a pri vsaki brez svojega posebnega slovenskega odseka.

Polagoma se je razvila kot politična skupina Slovenska demokratska zveza (SDZ). Tudi ta se je razdelila, zaradi notranjih trenj v dva kroga, v Slovensko demokratsko skupnost (SDS) in v Slovensko ljudsko gibanje (SLG).

Obe skupini vodita v temeljih ista načela demokracije in slovenstva; morda je pri prvi skupini močnejši poudarek zgolj na demokraciji in narodnosti, pri drugem pa tudi na krščanskih in socialnih načelih.

Skupina Slovenskega ljudskega gibanja je že od oktobra zahtevala sklicanje vseh volilcev lipove vejice.

Predsednik krovne SDZ, ki pripada SD Skupnosti (prof. Bratina) se pa vabilu ni mogel ali hotel odzvati.

Zato se je druga skupina odločila, da mimo predsednika skliče sestanek vseh volilcev lipove vejice in vseh demokratičnih Slovencev, ki jim je pri srcu politična organizacija. Sestanek bo v soboto, 15. februarja, ob 20. uri v prostorih Kat. doma v Gorici.

Pred bližajočimi se volitvami je treba za rešitev vseh važnih narodno-manjšinskih vprašanj priti do enotnosti vsaj pri tistih skupinah, ki priznavajo ista ali zelo sorodna vodilna načela.

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

Trst, 10. decembra

Prvi dogodek, ki mi je skazil razpoloženje po uspelem livornskem seminarju, je dnevnik Jožeta Javorška v *Delu*, 7. decembra. Primorski dnevnik ga je seveda takoj ponatisnil, kar me je spomnilo na dobo, ko je zvesto ponatiskoval članke, ki so se lotevali *Strahu in poguma* s Krpanovo mesarico. Na Javorškov izpad bi se bilo potrebno odzvati temeljito, naj si zdaj naredim samo načrt za Gloslo o *Velikem Pičevcu*.

I.

O Pičevcih ali, po želji, pičevcih.

Da ne gre samo za sodelavce *Prostora in časa* (Pič), sem mimogrede razbral iz zmedenega in protislovnega avtorjevega pisanja. Tokrat pa je sam postregel z določitvijo: »Pičevci je v svojem zunanjem življenju glasno (uradno) ali tiho (tudi uradno) zvest socializmu ali celo komunizmu, v svoji notranjosti in med svojimi notranjimi tovariši pa socializem in komunizem z najrazličnejšimi sredstvi spodkopa.«

Velja. A potemtakem je danes na Slovenskem med pisatelji najpristnejši Pičevci Jože Javoršek sam, zakaj on je »v svojem zunanjem življenju glasno (uradno)... zvest socializmu ali celo komunizmu«, v resnici pa s svojim pisanjem glasno (uradno) jemlje socializmu in komunizmu ugled, in to dela tako korenito in vztrajno, da človek misli kar na dobro zamišljeno sabotažo.

II.

O tem, da je Trst »največja pičevska postojanka.«

Ko bi Jože Javoršek slovenstvo v Trstu malo bolje poznal (kar pa bi kot pisatelj naroda s tremi manjšinami zunaj domovine moral), potem se ne bi predajal takim blodnjam. Slovenski komunisti (kominformovski) nimajo književnikov v svojih vrstah, komaj kakega publicista, ki pa v tem primeru ne pride v poštev. Socialistično organizirani kulturniki slovenskega rodu (PSI) se načelno ne bavijo z usodo slovenstva v smislu, kot je pri srcu Javoršku. Ostajajo še ljudje katoliškega nazor, a o teh bi bilo naivno, ko bi Javoršek želel, naj bi bili »zvesti« socializmu ali celo komunizmu. Ergo ne morejo biti »pičevci«.

Ostajava Rebula in jaz. O Rebuli bi najbrž težko kdo dokazal, da je glede matičnega socializma dvoličen (pičevci), a Rebula ima zadosti ošiljeno pero, pa nima smisla, da bi mu tukaj posojal svojega.

Torej — kar se mene tiče. Nisem za komunizem. Za nobeno njegovih variant.

Bil bi za komunistično vlado, a samo v demokratični državi. Tudi socializem bi sprejel samo, ko bi vladal ob nadzorstvu opozicije, to se pravi v političnem pluralizmu. To sem večkrat napisal. Od leta 1966 do letos tolikokrat, da zame ni moč reči, da bi bil »glasno (uradno)«, še manj pa »tiho (tudi uradno)« zvest socializmu. Ne samo, da nisem zvest, ampak ga odklanjam, če ni pluralističen, tak pa doslej vzhodno od Trsta nikjer ni bil in ni. Zato nisem ne »Pičevci« ne »pičevci«.

Kdo je potemtakem v Trstu dvoličen v Javorškovem smislu?

Ker imen v zapisnici nima, jih ne navaja, zato pa je njegovo pisanje zmes meglenosti, bolne hudobije in kolosalne naivnosti. Posebno politične naivnosti, tako da sem se domislil dobe, ko se je navduševal za De Gaula, češ da bo napočila nova era, ko bo v resnici ob De Gaullu vladala žlahtna francoska kultura, posebljena v ministru Malrauxu!

O tržaških nadzornikih.

»... tržaški pičevci... ki so se razvili v višje nadzornike socialistične republike Slovenije, kar se jasno kaže v njihovih zapisih, glosah, izrekih, predavanjih, brošurah in knjigah in sploh v celotnem njihovem početju.«

Če izvezam tisti »in sploh v celotnem njihovem početju«, ker mešetarjenja a la Javoršek fizično ne prenesem, se vse drugo lahko tiče samo mene. Zakaj me potem Javoršek ne imenuje? Kakšen sistem je to? Res sem pisal glose in zapiske, a nikjer nisem izjavil, da sem »zvest socializmu ali celo komunizmu«, zakaj potem tisto čevkanje, vredno stare device in zagrenjene tercalke o nekakšnih tržaških »pičevcih«?

IV.

O revolucionarnosti.

Javoršek bi rad, da bi »tržaški pičevci v svoje nadzornišvo... vnesli pristno silo revolucionarnega oblikovanja naše stvarnosti«. Kakšnega revolucionarnega oblikovanja neki? Kolikor lahko razsodim, so danes revolucionarni samo maoisti, ti pa imajo toliko smisla za narodno bit, kolikor so ga imeli revolucionarji pred njimi, to se pravi toliko, kolikor je narodno čustvo lahko dobro sredstvo za uspešnosti revolucije. Ker nisem maoist, nisem revolucionaren, sem (ponavljam) samo za socializem, ki bi rasel iz naroda, bil zvest narodnemu izočilu in bi imel opozicijskega protiigralca. Za svoje učitelje imam Cankarja, Dermota, Prepeluha, Kocbeká, izmed komunistov pa cenim Prežihovega Voranca, pravega komunista-humanista.

Če pa Jože Javoršek ima kak dober nasvet, kako naj pisatelji v Trstu s »pristno silo revolucionarnega oblikovanja« vplivamo na slovensko stvarnost — recimo v korist koroških Slovencev —, naj kar pove. Besedo mu dam, da bom še isti dan naredil po njegovem nasvetu. Mogoče je tudi on že spočel kak tak »pristno« revolucionaren akt, ki bi ga mogoče jaz kar ponovil za njim?

V.

O starem mostu.

Ker mu ni dosti mar, da bi bil izviren, se Javoršek loti tudi vloge »mostu«, ki naj bi jo igrali tržaški kulturniki. No, kar se mene tiče, sem samo v decembru in januarju odposlal kakih šestdeset pisem v italijanska mesta, pa bi Javoršku takoj odstopil nekatere od teh svojih brezplačnih poslov, ko bi se odločil in prišel živeti sem. Ker si še zmeraj služim vsakdanji kruhec s poučevanjem italijanske književnosti na slovenskem učiteljski, bi mi zelo prav prišlo, ko bi mi kakšna kulturna pomoč iz Slovenije dala eno roko, kakor pravimo.

VI.

O politiki.

Da bi morali biti za »možato« zunanjo politiko Jugoslavije, pravi Jože Javoršek. Zakaj pa ne Nič nimam proti. Postavljam en sam pogoj, da bi imeli zaenkrat koroški Slovenci prednost pred vsemi drugimi neuvrščeni, ker niso sami krivi, če niso »neuvrščeni«. Od podpisa avstrijske državne pogodbe pa je bilo kar zadosti časa za vsakršno možatost, kaj Jože Javoršek?

O italijanski politiki pa: si taciusses, philosophus mansisses. Kaj ni prav matična ideološka strategija odločila od leta 1954 dalje, naj se levi Slovenci vključujejo v italijanske levičarske stranke? Če se torej zamejci ukvarjajo z »rimsko zmedo in ujetostjo« (in avstrijsko!), je vir te bistrice pogruntavščine iskati v slovenski prestolnici.

(Dalje prihodnjič)

Bolje pozno kot nikoli

Jugoslovanski tisk je v sredo, 12. t.m. objavil na vidnem mestu na prvih straneh, da je dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem izstopil iz Socialistične stranke Avstrije, iz protesta proti njeni nacionalistični politiki, katero vodi koroška sekcija te stranke z deželnim predsednikom stranke in deželne vlade Wagnerjem na čelu. Svoj izstop je Zwitter sporočil v pismu Wagnerju, in v pismu je zapisal, da ne more več delovati v socialistični stranki zaradi njene »popolne kapitulacije pred nemškimi nacionalističnimi silami«. Dr. Zwitter je tudi zapisal, da je način, kako se Wagner obrača na nacionalistične kroge in se oddaljuje od nekdanje manjšinske politike Socialistične stranke, ni samo volivna taktika ampak »izrazi to odstopanje od socialističnih in socialno-demokratskih načel o nacionalnem vprašanju«.

Dr. Franci Zwitter potem spominja na to, da se je prej osebno in kot predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem uspešno zavzemal za to, da bi se vključevali koroški Slovenci v Socialistično stranko. A s preokretom v politiki te stranke so se stvari menjale in zato ne more več biti njen ud.

Zveza slovenskih organizacij (ena od obeh krovnih organizacij koroških Slovencev in sicer levo usmerjena) je priporočila koroškim Slovencem, naj pri volitvah 2. junija volijo ali Enotno (slovensko) listo, ki jo vodi dr. Pavel Apovnik (tudi bivši član Socialistične stranke), ali KPA, ki edina od avstrijskih strank brani narodnostne pravice koroških Slovencev.

Tako poročilo v jugoslovanskem tisku, ki pa ni nikaka senzacija, saj je bilo na dlani, da koroški Slovenci, ki so zavedni, ne morejo več glasovati za stranko, ki je šla v svojem oportunističnem lovu za glasovi na desnici celo dalje v dvorjenju nemško nacionalističnim in nacističnim krogom kakor Ljudska stranka Avstrije, ki velja za konservativno in ki nikoli ni skrivala

svojih nacionalističnih tendenc. To spada v okvir brezobzirnega boja za oblast med obema strankama, ki pri tem ne izbirata sredstev, tudi če so še tako umazana, in nista izbirčni pri pridobivanju zaveznikov, tudi če na daleč smrde po nacistični trohobi. Važno je le število. Seveda pa je treba upoštevati še drug, skrit dejavnik: da niso takojimeno demokratske sile v Avstriji nikoli korenito obračunale z nacizmom in pangermanstvom, ampak mu vedno dajale potuho. Po drugi svetovni vojni je prišlo do mirne izročitve oblasti s strani nacionalsocialistov »demokratom«, med njimi predvsem socialistom, kot ravno na Koroškem, in nacionalsocialisti so se lahko »potunkali« v civilno življenje, kot hotelirji, restavratirji, advokati, trgovci, knjigovodje itd. ter dali mir, dokler ni minila nevarnost.

Najbolj prebrisani se se hitro vključili v eno ali drugo obeh velikih avstrijskih strank in začeli igrati politično vlogo v njih, seveda tokrat kot vneti zagovorniki demokracije, ali pa so začeli zavzemati kulturne ustanove in razne organizacije, posebno »domoljubne«, ter jih začeli spreminjati v trdnjave in centrale novega nacizma, ki čaka na uro novega zmagoslavja. Tendence, ki se zdaj odkrito javljajo v socialistični stranki na Koroškem, so bile še vedno latentne v njej, a so ostale skrite, dokler niso nastopile razmere, da so lahko dozorele in se odkrito pokazale.

Ker je zraven tekma za glasove, je tudi vodstvo socialno-demokratske stranke na Dunaju brez moči oziroma nima interesa, da bi odločno nastopilo proti takim tenden-

cam. Tudi njemu so važnejši glasovi kot pravična politika do slovenske manjšine. Računi namreč povedo, da predstavljajo nemški nacionalisti in nacisti na Koroškem večje število volivcev kot zavedni del slovenske manjšine, zato so tudi nacisti za socialiste važnejši kot koroški Slovenci. Enako kot na Tržaškem in Goriškem je slovenska šibkost številčna šibkost, ki jo je pripisati tako procesu asimilacije (potujčevanja) kot majhnemu naravnemu prirastu slovenskega prebivalstva.

Demonstrativni javni izstop dr. Zwitterja mora žeti odobravanje vse slovenske javnosti. Vendar pa ga je treba hkrati pojmovati kot očitno, čeprav pozno spoznanje, da je bila politika vključevanja Slovencev v tuje, vsedržavne stranke zgrešena. Porodila se je iz iluzije, da bodo imele te stranke zaradi slovenskih volivcev razumevanje za probleme slovenskih manjšin in jih bodo pomagale reševati; pa tudi iz oportunizma, ki je bil za drobtine z bogatinove mize pripravljen odstopati od polne in samostojne politične dejavnosti Slovencev, računajoč, da bo to zmanjšalo politično nasprotstvo do Slovencev, ker pač ne bodo več politično nevarni in se bodo omejevali samo na kulturno dejavnost. Rezultati so pokazali in kažejo, da je bila ta politika zgrešena in — kot rečeno — iluzorna. Slovenci na Koroškem in v Italiji si lahko odločilno izboljšamo položaj le kot samostojna politična sila in dejavnik, ki je v razmerju političnih sil subjekt, ne pa objekt.

—o—

»KORENINE VEČNOSTI« ZORKOTA SIMČIČA

Pred kratkim je izšla v Buenos Airesu druga zbirka pesmi znanega pisatelja Zorkota Simčiča. Knjižica ima naslov »Korenine večnosti«. V njej je 14 pesmi. Naslovna risba je delo slikarke Bare Remec.

»ZALIV« poln aktualnosti

V Tržaški knjigarni se manjša kup nove številke »Zaliva«, zato je zadnji čas, da obširneje spregovorimo o njej, preden nas prehiti nova. Zdi se namreč, da »Zaliv« pospešuje tempo izhajanja.

Na uvodnem mestu prinaša ta — 48-49. — številka razpravo ameriško-slovenskega zgodovinarja dr. Bogdana C. Novaka »Pravni položaj bivših con A in B Svobodnega tržaškega ozemlja — Ameriško stališče«. Novak, ki je profesor na univerzi v ameriškem Toledu, je hotel to študijo prebrati kot referat na lanski manjšinski konferenci, kar pa mu ni bilo mogoče. Pozna se, da je Novak zgodovinar, študija ima namreč pomen predvsem za zgodovino-pisje, za politike pa je zanimiv konec, ki osvetljuje sedanje ameriško stališče do nekdanjega »Svobodnega tržaškega ozemlja«, rekoč: »...Toda če bi sedanja *de facto* ureditev propadla in bi zaradi tega ogrožen mir v tem delu Evrope, se lahko Združene države in ostale velesile Varnostnega sveta vedno sporazumejo, da obnovijo Svobodno tržaško ozemlje, kot je bilo določeno z italijansko mirovno pogodbo.« Tudi mimo Italije in Jugoslavije?

Josip Merku nadaljuje svojo študijo o slovenskem okoličanskem bataljonu, ki mu razraščja v celo zanimivo monografijo o tej plati slovenske zgodovine na Tržaškem. Ni treba niti omenjati, da je zelo zanimiva. Samo Pahor je skoro statistični suhoparno, zato pa tembolj

učinkovito in jedrnato obdelal nelep pojav vztrajanja pri priimkih, ki jih je poitalijančil fašizem. Kakšen je smisel njegove razprave, dovolj pove naslov »Pohabljeni Slovenci — Kako se mili narod zadovoljuje z iznakaženimi priimki«. To prikazuje na primeru Izvestja srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem ozemlju. Koliko je takih »pohabljenih Slovencev«, rajši tu ne zapišemo, ker nas je sram.

Jasminka (gre seveda za sramežljiv psevdonim avtorke, kateri pa bi ne bilo treba uganjati sramežljivosti, ker zna pisati) je začela »pripoved v nadaljevanjih« pod naslovom »Magnetofonski trak«, v kateri nam je zdaj predstavila like treh žensk. Bomo videli, kaj bo iz tega nastalo. »Pripoved« se zelo prijetno bere, a se zdi nepovezana. Gotovo pa bo pisateljica pozneje povezala zdaj še ločene niti. Razpravo Igorja Misleja »Fiziognomija totalitarizma« bremo z zanimanjem že zaradi naslova, vendar se zdi, da ga vedno bolj zanaša vstran od glavne teme v filozofsko džunglo. Bojimo se, da se bo izgubil v njej. Zelo bi bili veseli, če bi spet stopil na trdna tla (nevesele) konkretnosti. Irena Žerjal je prispevala »Zapis ob srečanju s pisateljem Borodinom«, zapis, ki je tistim, ki »niso notri«, bolj malo razumljiv. V kritičnem eseju »Zmeraj z vetrom« je Boris Pahor povedal Antonu Ocvirku, kar mu gre zaradi vse prej kot

(Dalje na 7. strani)

UMRL JE DR. FRANC OROŽEN

V ponedeljek so pokopali v Ljubljani dr. Franca Orožna. Bil je v 81. letu. Rajni je mnogo let preživel v Trstu, kjer je deloval kot časnikar, najprej pri AFS-u, tiskovnem uradu zavezniške vojaške uprave, nato pa kot neodvisen časnikar pri oddajah radia Trst A. V oddaji »Umetnost, književnost in prireditve« je redno obveščal javnost o kulturnem dogajanju v svetu, posebno o zanimivih novih knjigah. Dolgo je urejal tudi »Glasbo po željah«. Zaradi svojega prijaznega in dobrega značaja ter izrednega smisla za humor je bil zelo priljubljen. Bil je resničen gentleman, v pravem pomenu te besede. V mlajših letih je bil sodnik v Jugoslaviji in kot povratnik s front prve svetovne vojne je bil med tistimi prostovoljci, s katerimi je general Maister rešil za Slovenijo Maribor in Spodnjo Štajersko in skušal rešiti tudi Koroško.

Njegovi družini izrekajo njegovi številni prijatelji v Trstu globoko občuteno sožalje, njemu pa naj bo lahka slovenska zemlja, v kateri počiva.

Sodobno kmetijstvo

Sajenje vinske trte

Zadnje dni nas je sicer obiskal mraz, a ne tako hud, da bi ustavil delo na polju. Zlasti v vinogradih je zelo živo: zamenjava kolov, rez in tudi sajenje so v polnem teku. Zemlja je razmeroma topla in zato so mnogi začeli s sajenjem novih trtnih nasadov. Verjetno ne bo hujšega mraza in je torej pričakovati, da se bo delo nadaljevalo brez zastojev.

Vinsko trto sadimo takrat, ko ima zemlja v globini do 40 cm temperaturo vsaj 4 st. C, tako da je zemlja rahla in da je z njo mogoče delati. Sadimo le najboljše, dobro dozorele in močno ukoreninjene cepljenke vinske trte. Cepljenko prej dobro pregledamo. Cepljeno mesto mora biti dobro zaraščeno. Poganjki cepljenk morajo biti zdravi in sveži, prav tako korenine. Odlična cepljenka mora imeti dovolj dolgih in na nogi cepljenke enakomerno razporejenih korenin. Najmočnejši poganjek prirežemo na spodnje dobro vidno oko, druge poganjke pa popolnoma odstranimo. Korenine skrajšamo na 6 do 10 cm. Vrhne rosne in tudi stranske koreninice odstranimo. Tako obrezano cepljenko s koreninami vred pomočimo do polovice v kalež, to je zmes ilovice, vode in kravjaka. Tako se cepljenka osveži, na koreninice se prime prva hrana in cepljenka požene z večjo gotovostjo. Kalež imamo lahko tudi v samokolnici in vozimo cepljenke v njej od jame do jame.

Ce smo vinograd že zrigolali, lahko sadimo že v jeseni, saj se v tem primeru cepljenke bolje primejo in spomladi zgodaj poženejo ter dobro dozori. Toda v takih mlkih zimah, kot je letošnja, sadimo navadno že v tem času.

Pravilno sajenje

Ko imamo zemljišče zakoličeno, lahko tudi že prej navozimo okoli zemljišča kompost (če ga nimamo, pa dobro rodovitno zemljo) in hlevski gnoj. Najprej izkopljemo ob količih sadilne jame. Te naj bodo globoke 40 cm, široke pa so lahko 50 cm, da spravimo vanje čimveč gnoja. Najbolje, če tako delo poteka organizirano. Eni kopljejo jame, drugi vozijo k jamam kompost oziroma dobro zemljo in gnoj, drugi, toda najboljše, sadijo, drugi pa zagrinjajo. Pravilno sadimo tako, da na dnu jame naredimo sadilni kupček iz komposta ali dobre sočne zemlje, nanj okrog razporedimo koreninice cepljenke in jih zagrnemo s kompostom ali s sočno zemljo. To dobro pritismo. Paziti moramo, da posadimo vse cepljenke v isto višino. Cepljeno mesto mora biti 5 cm nad zemljo. To pa zato, da ne poženejo iz njega razne korenine. Ko smo jamo do polovice napolnili s kompostom ali sočno zemljo, naložimo nato okoli hlevski gnoj, vendar tako, da se ne dotika cepljenke, sicer ta začne gniti. Torej gnoj pride na kupček iz komposta ali sočne zemlje, v katerem je koreninski del cepljenke. V eno jamo damo približno 8-10 kg komposta ali sočne zemlje in pa 20 kg hlevskega gnoja. Nato gnoj pokrijemo z odvečno zemljo, naredimo kolobarčke z jamico na sredi, da lovi vodo. Cepljenko, ki, kot smo omenili, stoji 5 cm nad zemljo, da se ne razvijejo rosne korenine, pa prekrijemo s kompostom

ali dobro prstjo. Hribček nad jamo varuje cepljenke pred izsušitvijo. Cepljenko lahko h kolu tudi privežemo. Ni pa to nujno. Po sajenju zemljo zrahljamo nad jamo, tisto med vrstami pa okoplamo s kultivatorjem oziroma frezo. Ko cepljenka požene, poganjka ne odkrijemo do kraja, ker se sicer posuši. V prvem in drugem letu potrebuje trta za svoj razvoj vlage in zrak. Prav rahljanje je v tej dobi eno pglavitnih in najbolj koristnih opravil.

DEŽELNI ODBOR ZA ZADRUŽNIŠTVO PODPRL »KRAŠKO MLEKARNO«

Deželni odbor za združništvo, ki mu načeljuje odbornik Mauro, je na izredni seji, ki je bila pretekli teden, obravnavali nekatera pereča vprašanja, zlasti probleme združniških mlekar. Slovenski odbornik Dušan Kodrič je opozoril na nujnost gradnje kraške mlekarne oziroma sirarne in pri tem poudaril na prednosti gradnje takega objekta v zaledju velikega mesta, obenem pa je opozoril na resnost položaja kraške živinoreje, katere ohranitev je v veliki meri odvisna prav od izgradnje »Kraške mlekarne«. O vprašanju sta spregovorila tudi odbornika dr. Bucco in dr. Miccoli, ki je poleg gospodarske plati podčrtal tudi družbeno nacionalno plat pobude.

»ZALIV«

(Nadaljevanje s 6. strani)

čednih in sprejemljivih oblik njegove polemike z Gspanom o Kosovelu. Včasih je res dobro pogledati nazaj v stare letnike revij in dnevnikov. Tako dobi človek mnogo bolj popolno predstav o raznih ljudeh in dogodkih. Toda le kdaj najde Boris Pahor čas za vse to, saj objavlja v tem »Zalivu« tudi skoro 17 strani nadvse zanimivih zapisov iz dnevnika »Počitniško zatišje«. Nedvomno je ravno on povzročil, da so taki zapiski danes najbolj priljubljeno branje na Slovenskem.

Ubaldo Vrabec je dokončal svoj seznam političnih priimkov (pravi zgodovinski dokument in sramoten pomnik fašizma). Boro Ban začenja 10. poglavje svojega romana iz slovenskega zdravniškega življenja »Moč v belem« (kaže da ga piše »resničen« doktor), J.S. pa razglablja o vprašanju avtonomnosti slovenskih dežel, ki je zgodovinsko pogojena in odgovarja slovenski dediščini in značaju ljudi v posameznih deželah, ne pa ostanek »tuje« nadvlade, kot pravi. Stvar, ki bi zaslužila, da bi jo Slovenci nekoč temeljito prediskutirali in si ustvarili o njej jasno in dokumentirano mnenje, ker se vedno spet spotaknemo ob njo. Beno Zadnik ocenjuje knjigo »Ob mejah spoznanja« (Znanstvena knjižnica Mohorjeve družbe). Sledi »Most vzdihljajev«, na katerem pa bodo prizadeti prej spustili kako jezno kletvico kot vzdihljaj. Revija izraža tudi solidarnost s prof. Samom Pahorjem, ki se sam pogumno zavzema za stvarno uvedbo dvojezičnosti, in opozarja, da bi bile dolžne to storiti predvsem naše politične in kulturne organizacije. Te bi morale dati pobudo in zgled slovenski narodni skupnosti. Žal, pa niso, kot vemo, nič manj pasivne niti v drugih zadevah.

fj

Je mogoče?

(Nadaljevanje s 1. str.)

lovni ljudje sploh nimajo v višjih sindikalnih istancah svojih neodvisnih funkcionarjev, da bi vsklajevali splošno sindikalno gibanje z nacionalnimi manjšinskimi problemi.

Ni mogoče, da ne pridejo v poštev potrebe po pravilnem zastopstvu vsaj v izvršilnem svetu Enotne sindikalne federacije CGIL - CISL - UIL, prav v tistih krogih delavskega gibanja, ki so tako odprti vsem ljudskim potrebam po enakopravnosti in demokraciji. Je mogoče, da je v Bocnu prisotnost v glavnem odboru Enotne sindikalne federacije CGIL - CISL - UIL paritetna, v Trstu pa nimamo niti enega Slovenca, ki bi bil imenovan za manjšinskega predstavnika? Je mogoče, da pristaniščniki, ki so tako ponosni na svoj dvojezični napis na pročelju Doma pristaniščnikov, nimajo dvojezičnih izkaznic, da večina slovenskih zidarjev CGIL tudi nima dvojezične izkaznice, da kovinarji CGIL sploh ne vedo, kaj je dvojezičnost, če izzamemo malo kovi našto tablo pred njihovim sedežem? O drugih napisnih tablah v sindikalnih organizacijah, v katerih so vendarle vpisani tudi Slovenci, pa niti ni, da bi govorili! Celo na prvomajskih shodih se štejejo minute slovenskim govornikom in to glede na to, če je shod v Trstu, Miljah, v Križu ali Nabrežini. Dogaja se, da se ob prvomajskem praznovanju tri sindikalne organizacije domeni, da v mestnem središču ne bo slovenskih letakov, v Miljah pa toliko, v Križu toliko in v Nabrežini toliko. In dogaja se, da po tridesetih letih od osvoboditve slovenski delovni ljudje pasivno sprejemajo tako stanje, ne da bi se zavzeli kot delavci-Slovenci za uporabo in veljavo slovenščine na vseh sindikalnih nivojih.

Zato je nujno potrebno, da se slovenski delovni ljudje, ki so vključeni v CGIL-CISL-UIL, združijo v Slovensko delovno zvezo, katere smisel ne bi bil slovenski konkurenčni sindikat, ampak krog, v katerem bi slovenski delavci vsklajevali splošno sindikalno politiko z nacionalnimi problemi, katere bi morale omenjene sindikalne organizacije upoštevati kot željo in težnjo lastnih članov. Saj je npr. problem reforme prevoza, t.j. prometnih (avtobusnih) prog oziroma njihove publicizacije v večji meri problem naših ljudi. In saj grozijo slovenski zemlji, na kateri živijo naši ljudje z razlastitvami. Tudi sindikati bi se morali zavzemati za to, da javne ustanove in državna podjetja nastavi določen odstotek slovenskih ljudi, ker kot člani narodne manjšine ne moremo drugače, kakor da v obrambo posameznikov vidimo obrambo za ohranitev celotnega telesa.

Tako bi se lahko našli vrsto drugih nerešenih problemov, kot so šolstvo, kmetijstvo in še posebno pereč problem izseljenec. Vse to so slovenski problemi, ki bi si jih morale vzeti k srcu tudi sindikalne organizacije, v katerih je včlanjenih toliko slovenskih delovnih ljudi.

Slovenska delovna zveza bi morala tako postati torišče naših, sindikalno organiziranih delovnih ljudi, neodvisna, neobhodno potrebna, enakopravna komponenta deželnega delavskega gibanja na poti napredka in demokracije.

NASTOP SVETOVALCA SLOVENSKE SKUPNOSTI V DEŽELNEM SVETU

(nadaljevanje s 1. strani)

laže in hitreje reševale svoje specifične probleme. To je danes zahteva vseh slovenskih političnih in kulturnih organizacij, ki jim je slovenska šola pač bistvene važnosti.

Ob koncu svoje intervencije je dr. Štoka obvestil deželni svet, da je te dni poslal predsedstvu deželnega sveta posebno pismo, v katerem zahteva sklicanje odbora za pravilnik, ki se mora izreči o štokovem predlogu za pravico uporabe slovenskega jezika v okviru deželnega sveta in deželnih komisij. Deželni odbor naj seveda tudi pro- uči to vprašanje in omogoči čimprejšnjo pravico slovenskim deželnim svetovalcem, da govorijo v materinem jeziku v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodi- šču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Dekle z zaprtimi očmi

8

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Če bi bil že odšel?... Strašno!

Prav v tistem hipu zaklepa župnik vra- ta svoje pisarne in se pripravlja k odho- du. Kakor hitro ugleda mladenko, razu- me. Usoda!

»Ste kaj našli?«

»Ne, gospod župnik, nič, prav nič ni- sem našla! A hotela sem pokazati dobro voljo in sem šla pogledat okoliš, kjer stanuje- je vaši prijatelji... Grozno!... Prebila sem tam samo dve uri, pa sem videla presun- ljive stvari, ki mi bodo ostale za zmerom v spominu...«

Župnik je medtem zopet odklenil vrata svoje pisarne.

»Kar naprej, gospodična, bova udobne- je govorila. Najprej vam moram povedati, da čeprav so moji prijatelji kožarji in se

njihova tovarna nahaja res sredi mestne- ga okraja Mouffetard, je njihova stano- vanjska hiša v enem najlepših okrožij pa- riških, v Auteilu, prav na robu Boulon- skega gozda. To je važna podrobnost, samo vi mi niste pustili časa, da bi vam jo bil povedal! Kakšen odgovor mi prinašate? V Parizu se vedno mudi in obvestiti vas moram najprej, da sem bil drugič klican k telefonu in sem govoril z gospo Hughe, že- no svojega prijatelja. Ona je nestrpna... mesto ne bo ostalo dolgo nezasedeno. Glo- boko obžalujem, želel bi tako zelo, da bi mogel dobiti več časa...«

Rozalina de Cressy zapre nato oči kot človek, ki skoči v vodo in noče videti, kaj ga čaka.

»Sprejem, gospod župnik«, reče po- časi.

»Za sobarico pri mojih prijateljih?«

»Ja, za sobarico.«

Župnik ji ponudi roko:

»Razumem vaše obotavljanje, pa vam častitam k zmagi, ki ste jo pravkar izbo- jevali nad samo seboj. Sicer pa bo treba izbojevati še veliko drugih! Prva žrtev — težka... pretežka... ampak prehodna — ki jo bom takoj zahteval od vas, je ta, da žrt- vujete svoje ime. Rozaline pl. Cressy ne morejo in ne bodo mogli nikoli sprejeti za hišno.«

Duhovnik jo prepusti nekaj hipov nje- ni upravičeni bolečini.

»Izjokajte se..., potem boste močnejši... Le jokajte! Toda — pravim vam zopet — tako so delali že vaši predniki pred revo- lucijo... Ko niso imeli več denarja — kar se jim je primerilo dokaj pogosto — so vta- knili svoj grb v žep in odšli, da ga zopet pozlate z delom, celo z ročnim delom, toda pod drugim imenom. Na ta način so se naselili po Indiji in Kanadi.«

»Krstite me sami,« zašepeče dekle in si briše oči... »Postala bom tako malce vaš otrok...«

(Dalje)

V četrtek, 20. t.m. bo v prostorih Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3 diskusijski večer o temi »Smo Slovenci simpatičen narod?« (Naše pozitivne in negativne narodne lastnosti). Vab- ljeni vsi. Začetek ob 20.15.



Čeh (če ni bil Slovák?) Reti je pred okroglo pol stoletja veljal za enega vodilnih velemoj- strov na svetu. Njegov šahovski slog je odliko- vala kristalno čista zamisel in kronometrsko brezhibna izvedba, kar ga oboje postavlja vst- ric z velikima sodobnikoma Capablanco in Rubinsteinom.

Najlepše Retijeve cvetke so pognale iz par- tij, kjer bi večina zaznala le suhoparen remi, pač dokaz globljega vpogleda v pozicijo. Pre- senetljivi zaključek spodnje partije (igrane leta 1934 v New Yorku in nagrajene s prvo lepoto- no nagrado) potrjuje našo tezo: prav ko si črni oddahne od dolge bitke za središče in že vse govori za remi, potegne beli iz svojega ar- zenala čudoviti (24. in 25.) potezi, ki partijo namah zapečatita.

RETI - BOGOLJUBOV

Retijeva otvoritev

1. Sf3 Sf6, 2. c4 e6, 3. g3 d5, 4. Lg2 Ld6, 5. 0-0 0-0, 6. b3.

Ne toliko obramba kmeta c4, ki je bil do- slej posredno branjen z Da4+, kot priprava — v duhu otvoritve — na flanketiranje daminega lovca.

Reti je sploh eden od ustanoviteljev tkim. hipermoderne šahovske šole, ki se nič manj od klasične zaveda pomembnosti središča, se pa od nje razhaja s tem, da središče nadzoruje od daleč s figurami, namesto da ga materialno zasede s kmeti. Slednje stori šele po daljši pri- pravi. V duhu nove šole so se poleg Retijeve otvoritve pojavile še indijske obrambe in na- pad, Pirčeva obramba idr.

6. ... Te8, 7. Lb2 Sbd7, 8. d4 (prišel je čas!) c6, 9. Sbd2 Se4 (črni ne more samo pasivno čakati, da beli pripravi uar e4), 10. Se4: de4:, 11. Se5 f5.

11. ... Sf6 očitno ne zadostuje zaradi 12. Dc2, ne glede na to, da bi potem na e5 vgnezditi skakač postal sčasoma črnemu neznosen.

12. f3 ef3:, 13. Lf3 Dc7 (beli skakač naj se sedaj odloči), 14. Sd7: Ld7:, 15. e4 e5 (ospora- va središče belemu, ki je sam grozil 16. e5 in

17. d5), 16. c5 Lf8, 17. Dc2 (grozi 18. de5:) ed4, 18. ef5: Tad8 17. d5), 16. c5 Lf8, 17. Dc2 (grozi 18. de5:) ed4, 18. ef5: Tad8.

Kaj sedaj? Takojšnja 19. Ld4: naleti na 19. ... Lf5:, 20. Df5: Td4:, 21. Lh5 g6. Toda beli vse to lahko pripravi!

19. Lh5 Te5 (sicer izgubi kmeta), 20. Ld4: Tf5:, 21. Tf5: Lf5:, 22. Df5: Td4: (kaj pa dru- gega?), 23. Tf1 Td8.

Vse skupaj se zdi čisto v redu. Ni bilo do- bro:

A) 23. ... Le7, 24. Df7+ Kh8, 25. De8+ in mat v naslednji potezi.

B) 23. ... Dd8, 24. Df7+ Kh8, 25. Df8: in 26. Tf8: mat.

C) 23. ... De1, 24. Lf7+ Kh8, 25. Ld5 (pre- preči črni trdnjavi, da se vrne na osmo vrsto) g6, 26. Df8: Df8:, 27. Tf8: Kg7, 28. Tg8+ Kf6, 29. Lc4.

24. Lf7+ Kh8.

S tem je beli lovec odpodil črnega kralja — enega od obeh branilcev lovca Lf8 —, zato pa si je zaprl linijo f. Če se sedaj lovec vrne na h5, se prav tako vrne črni kralj. Če pa se lovec umakne po diagonali c4-g8, priskoči črna dama na pomoč z De7. Po vsem tem ima naslednja poteza belega v sebi nekaj čudežnega:

25. Le8!! Črni se vda.

Na 25. ... Te8:, 25. ... Kg8, 25. ... De7, 25... g6, 25. ... h6 ali 25. ... Le7 sledi vedno 26. Df8+, medtem ko bi na 25. ... Lc5: lahko sledilo 26. Dc5: Db6, 27. Tf8 mat.

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE M E B L O (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.